

ประเภทภูมิปัญญาด้าน การปกครอง

ชื่อภูมิปัญญา ชาวจำหอมห่องอน

บทนำ/ ความเป็นมาของภูมิปัญญา

ชาวจำหอมห่องอน เป็นชื่อที่ใช้เรียกชื่อของผู้คนที่ทำหน้าที่รับใช้ และจัดการเกี่ยวกับการเลี้ยงปูกาสาสวงเวศบ้าน ผีมือง ของผู้คนพื้นบ้านพื้นเมือง ในอำเภอเวียงสา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คนที่บ้านสะเลียม ตำบลยาบหวานา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ซึ่งได้นับถือผีเจ้าหลวงหมวกคำ เป็นผีบ้าน ผีมืองที่เคารพนับถือ และจะมีพิธีไหวผีและเลี้ยงดู โดยจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการเลี้ยงผีอย่างทั่วไป ซึ่งจะใช้เฉพาะชาวจำ แต่สำหรับกรณีของบ้านสะเลียมนี้จะมีคำว่าหอมห่องอน นับว่าเป็นสิ่งที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

ความเป็นมา

จึงขอนำมาเล่าสู่อย่างสังเขปดังนี้ ชาวจำหอมห่องอน เป็นตำแหน่งของผู้คนประมาณ 4-5 ครอบครัว ที่ได้ถูกเป็นผู้รับใช้ให้กับผี ในการบนบานเลี้ยงดูเลี้ยงตาย และมีสิทธิ์เพียงคนเดียว เป็นผู้ฆ่าสัตว์เพื่อนำไปเลี้ยง โดยอ้างเอาคำสั่งจากการเชื่อว่าผีเป็นผู้สั่งว่าจะเอาคนไหนเป็นชาวจำ และเอาคนไหนเป็นหอมห่องอน และก็ยังจะเลี้ยงตายไปอีกในปีต่อไปว่าผีจะรับของเช่นไรอะไร เช่น ปีนี้รับควายปีหน้ารับไก่ ปีต่อไปจะรับหมูก็สุดแล้วอยู่ที่ผู้ทำการเลี้ยงตายได้ โดยส่วนมากจะนิยมว่าไม่เป็นหลัก ชาวจำหอมห่องอนยังมีหน้าที่ภาระความรับผิดชอบ ในการจัดหาสัตว์สิ่ง ที่นำมาเช่น ไหว้ และจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอยู่เป็นอย่างนั้นตลอดเป็นประจำทุกปีและยังถือเป็นปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนี้ อันนับได้ว่าเป็นการจัดการด้านการปกครอง ที่ผู้คนสมัยโบราณได้วางกติกาไว้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้คนไปล่วงละเมิดหรือรบกวนผี อย่างไม่มีหลักเกณฑ์และขั้นตอน จึงแสดงได้ว่าชาวจำหอมห่องอน อาจจะมีที่เดียวในประเทศก็ได้ นับเป็นภูมิปัญญาปัญญาของคนพื้นบ้านพื้นเมืองเวียงสาที่ได้วางระบบ การปกครองโดยอ้างเอาผีมาเป็นข้อบังคับ จึงสมควรอนุรักษ์รักษาไว้สืบต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น อายุ 39 ปี

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 - 781105